

Poskytnutí náhradního pozemku

Pokud oprávněná osoba požaduje uspokojení svého práva na náhradní pozemek, které lze splnit vícero způsoby, jde o řízení o určitém způsobu vypořádání ve smyslu § 153 odst. 2 o. s. ř. Podstatou uplatněného návrhu je nárok na převod náhradního pozemku, soud však není vázán žalobním petitem, podle něhož má být převeden konkrétní pozemek. Soud může podle uvedeného ustanovení překročit návrh účastníků, protože z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. Tento postup by byl nepoužitelný jen v případě, že by jej oprávněná osoba odmítla, tj. odmítla by jiné plnění, než převodem jím označených pozemků.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 1082/2008, ze dne 24.3.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně V. B., zastoupené advokátem, proti žalovanému P. f. ČR, o povinnosti uzavřít smlouvu o převodu pozemků, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 22 C 226/2005, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2007, č. j. 13 Co 102/20007-252, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. září 2007, č. j. 13 Co 263/2007-252, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 21. září 2006, č. j. 22 C 226/2005-219, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2007, č. j. 13 Co 102/2007-252, byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ze dne 21. 9. 2006, č. j. 22 C 226/2005-219, kterým byl výrokem I. zamítnut návrh žalobkyně na přerušování řízení ohledně pozemku parcely č. 617/2. Současně výrokem II. byla zamítnuta žaloba, aby žalovaný byl povinen uzavřít smlouvu o převodu pozemků blíže specifikovaných ve výroku II. rozsudku soudu prvního stupně, a to jako náhradu ve smyslu § 11 odst. 2 zákona č. [229/1991](#) Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“). Shodně se soudem prvního stupně vzal za prokázané, že žalobkyně uplatnila nárok na konkrétně určené náhradní pozemky za pozemky, jež jí nebyly vydány podle zákona o půdě ve znění pozdějších titulů ze dvou titulů, a to jednak z titulu nároku přímé restituentky, t.j. dcery a dědičky původního vlastníka ve smyslu § 4 zákona o půdě, a jednak z titulu postupníka, když svých práv nabyla na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 14. 12. 2003 od svého bratra Karla Jelínka ve smyslu § 33a zákona o půdě. Zaujal názor, že část nároku na vydání náhradních pozemků, jež žalobkyně uplatnila jako postupník pohledávky svého bratra K. J., zanikla prekluzí v důsledku nálezů Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 6/2003 ze dne 13. 12. 2005, který byl publikován pod č. [253/2003](#) Sb. Odvolací soud v této souvislosti odkazoval na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 28 Cdo 2259/2006, 28 Cdo 1904/2007, 28 Cdo 604/2007. Dále vyslovil, že pokud jde o tu část nároku, kterou uplatnila žalobkyně z titulu svého postavení oprávněné osoby podle § 4 zákona o půdě, její nárok na vydání náhradních pozemků sice nezankl prekluzí, avšak v dané věci je třeba vycházet ze zákona č. [131/2006](#) Sb., jež novelizoval zákon o půdě. Podle odvolacího soudu implementaci nového ustanovení § 11a je třeba vztáhnout na všechny případy převodu náhradních pozemků oprávněným osobám, pokud k jejich vlastní realizaci dochází po 14. 4. 2006. Konstatoval, že nárok žalobkyně na bezúplatný převod jí zvolených konkrétních pozemků je tedy ode dne 14. 4. 2006 ze zákona vyloučen. Odvolací soud pro úplnost dodal, že na základě ustálené soudní praxe nebylo možno vyhovět žalobě na bezúplatný převod konkrétně specifikovaných pozemků ani do dne

14. 4. 2006. Zde odkazoval na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 1478/2000. Ohledně pozemku č. 617/2 v k. ú. B. se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o předčasnosti žaloby.

Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně včas dovolání, jehož přípustnost dovozovala z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Podle dovolatelky rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé zásadní právní význam, který spatřovala v okolnostech, kdy soudy rozhodovaly o jejích nárocích přímých ve smyslu ustanovení § 4 zákona o půdě, tak i postoupených, přičemž v obou případech byly závěry soudů obdobné. Tvrdila existenci dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., a to nesprávnou aplikaci zákona o půdě a nesprávný výklad a aplikaci rozhodnutí Ústavního soudu na daný případ. Dovojovala též existenci dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., tzn. vady řízení, neboť jí nebylo poskytnuto právo na spravedlivý proces. Podle dovolatelky nemohla se zúčastnit odvolacího jednání konaného dne 26. 9. 2007, jelikož soud ignoroval její žádost o odročení jednání z důvodu pracovní neschopnosti. Namítala, že v dané věci byly splněny všechny podmínky pro vydání náhradních pozemků podle zákona o půdě. Vytýkala soudům obou stupňů pochybení, neboť posuzovaly její nároky souhrnně, a to jak nároky původní, tak nároky postoupené. Poukazovala na rozhodnutí Ústavního soudu Pl. III ÚS 495/2002. Dále tvrdila, že žalovaný nesprávně aplikoval ustanovení zákona č. [95/1999](#) Sb. na restituenty, kteří se domáhají vydání náhradních pozemků za své původní. Podle dovolatelky žaloba měla mít alternativní petit. Vytýkala soudům, že nebyla poučena, aby upravila žalobní petit tak, aby byly rozlišeny její původní nároky na vydání náhradních pozemků a postoupené nároky. Navrhla proto zrušení rozhodnutí soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Vyjádření k dovolání nebylo podáno.

Dovolací soud shledal, že dovolání splňuje formální náležitosti vyžadované zákonem, a dospěl k závěru, že napadá rozsudek odvolacího soudu, který po právní stránce má zásadní význam, a že tedy je dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Právní závěry odvolacího soudu proto přezkoumal věcně, v rámci dovolacích důvodů, pokud se týkají daného právního vztahu. Přitom dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Dovolací soud považuje problematiku převodů náhradních pozemků podle § 11 odst. 2 zákona o půdě za značně komplikovanou a zákonodárcem nepřehledně upravenou, což v minulosti vedlo k tomu, že žalovaný svou povinnost převádět náhradní pozemky oprávněným osobám plnil zcela nedostatečně, často i na základě libovůle. Přesto je třeba v právním státě zajistit ochranu práv, založených zákonem, a mimořádnou pozornost věnovat nápravě křivd ve smyslu restitučních zákonů, jímž je v dané věci zákon o půdě. Dovolací soud se výkladem příslušných právních vztahů již vícekrát zabýval, a to i těch, která jsou předmětem tohoto řízení.

Za základní rozhodnutí považuje dovolací soud známý rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp.zn. 28 Cdo 1847/2001, citovaný i v tomto řízení. V něm dovolací soud vyslovil, že právo podle § 11 odst. 2 zákona o půdě je právem, které je vymožitelné, je soudem chráněno podle § 1 - 3 o. s. ř. a lze je realizovat uložením povinnosti uzavřít smlouvu. Soud však musí disponovat skutkovými zjištěními umožňujícím mu rozhodnout o povinnosti žalovaného náhradní pozemek poskytnout. K tomu je mj. třeba znát i seznam pozemků, které s ohledem na výsledek přípravného řízení je možno oprávněné osobě nabídnout. Dovolací soud shledává tento rozsudek stále aktuálním, a to i po účinnosti nového ustanovení § 11a zákona o půdě. Touto otázkou se zabýval v rozsudcích ze dne 28.5.2008, sp. zn. 28 Cdo 1197/2008, nebo ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. 28 Cdo 4180/2007, v němž uvedl, že neshledává z hlediska právního vztahu podstatný rozdíl mezi postavením oprávněné osoby podle současné úpravy s úpravou převodů náhradních pozemků podle zákona č. [95/1999](#) Sb.

V rozsudku ze dne 11. 6. 2007, sp. zn. 28 Cdo 3042/2006 dovedl, že poskytování náhradních pozemků bylo začleněno již v zákonu č. [95/1999](#) Sb. Jeho smyslem bylo u jednotlivých pozemků ve vlastnictví státu, které byly určeny k převodu, shromáždit nároky oprávněných osob na náhradní pozemky i požadavky jiných osob na převod, a upravit postup P. f. při vyřizování požadavků oprávněných osob a jiných osob, které projeví o pozemek zájem; zákon ukládal v § 7 odst. 2 P. f. oznámit zahájení prodeje konkrétního pozemku a předat toto oznámení obci k vyvěšení na úřední desce obecního úřadu a upravoval postup P. f. v případech, kdy mezi zájemci byly oprávněné osoby. Shora citovaný rozsudek se zabýval i obsahem nálezu Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2004, sp. zn. III. ÚS 495/02, týkajícího se dlouhodobě neuspokojených nároků na převod náhradních pozemků, a dovedl, že tento nálezn není překonaný ani současnou úpravou postupu P. f., protože libovůli či svévoli nelze vyloučit ani za této úpravy.

Dovolací soud neshledává důvod pro odklon od shora uvedené své judikatury, a shledává, že rozsudek odvolacího soudu s ní není zcela v souladu, i když za správný a odpovídající dosavadní judikatuře Nejvyššího soudu považuje jeho základní závěr, že oprávněná osoba nemá nárok na výběr konkrétního pozemku.

Dovolací soud v dané věci považuje za nutné zdůraznit, že v řízení o převod náhradního pozemku podle § 11 odst. 2 zákona o půdě není soud plně vázán žalobním petitem.

Pokud totiž oprávněná osoba požaduje uspokojení svého práva na náhradní pozemek, které žalovaný může plnit vícero způsoby, jde o řízení o určitém způsobu vypořádání ve smyslu § 153 odst. 2 o. s. ř. Podstatou uplatněného návrhu je nárok na převod náhradního pozemku, soud však není vázán žalobním petitem, podle něhož má být převeden konkrétní pozemek. Soud může podle uvedeného ustanovení překročit návrh účastníků, protože z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. Takto již dovolací soud dříve judikoval, s tím, že tento postup by byl nepoužitelný jen v případě, že by jej žalobce odmítl, tj. odmítl by jiné plnění, než převodem jím označených pozemků. Bez toho by ostatně ani nebylo rozhodnutí soudu možné; jde o procesní postup soudu potřebný pro jeho rozhodnutí ve věci, kterým je pouze rozhodnutí o povinnosti převést konkrétní pozemky.

Soudy tedy nepostupovaly správně podle § 153 odst. 2 o. s. ř., pokud nezjistily, zda žalobkyně souhlasí s převodem i jiných vhodných pozemků podle rozhodnutí soudu. Nárok uplatněný žalobou tedy neposoudily správně (§ 241 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Rozsudek odvolacího soudu proto nebyl shledán správným, a stejně tak i rozsudek soudu prvního stupně. Oba rozsudky byly proto v dovolacím řízení zrušeny, a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta za středníkem a odst. 3 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)